

Gülpınar ve Çevresinin Neojen Stratigrafisi ve Gastropoda-Pelecypoda Faunası (Çanakkale-Kuzeybatı Anadolu)

*Neogene Stratigraphy and Gastropoda-Pelecypoda Fauna of Gülpınar Region
(Çanakkale-Northwest Anatolia)*

Pınar GÜVEN ve Sevinç KAPAN-YEŞİLYURT

*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, ÇANAKKALE
pnr.gvn@hotmail.com*

ÖZ

Bu çalışma, Gülpınar (Çanakkale güneybatısı) yöresinde halen devam etmekte olan yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır. Arazi çalışmaları esnasında ölçülen kesitlerin ve alınan sistematik numunelerin ön değerlendirmesi sonucunda elde edilen verilerin yorumlarından meydana gelmiştir.

İnceleme alanı Biga Yarımadası'nın güneybatısında, Çanakkale ili, Ayvacık ilçesi sınırlarında yer alan Gülpınar köyü ve çevresidir. Çalışma, bölgede yüzlek veren Neojen çökellerinin içerdiği Pelecypoda ve Gastropoda faunası ile yöredeki Neojen birimlerinin stratigrafik konumlarının aydınlatılmasını, paleocoğrafik ve paleoekolojik yorumun yapılarak, bölgenin Neojen paleocoğrafyasının ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır.

Neojen sedimanlarının temelini oluşturan ve yörede geniş alanlar kaplayan volkanikler (andezit, tüf, aglomera) Tuzla köyünden Babakale'ye kadar yayılım göstermektedir. Gülpınar volkanikleri olarak adlandırılan (Ercan, 1979) bu volkaniklerin yaşı 21.5, 19.3, 17.1 ve 16 my. (Alt-Orta Miyosen) olarak kabul edilmektedir (Borsi ve diğ., 1972). Bölgede andezitler, pembe, koyu kırmızı, yeşil, koyu gri renklerde gözlenirken, ince seviyeler halinde bulunan tüfler açık krem renkli ve pekleşmemiş özelliktedir. Volkanikler üzerine, uyumsuz olarak gözlenen ve çakıltaşlarıyla başlayan sedimanter istif Gülpınar köyü batısı, kuzeybatısı ve güneybatısı (Aklıman Koyu) sahili boyunca uzanmaktadır. Bu istif, tabanda çoğunluğu iri-orta büyüklükteki andezit çakıllarından meydana gelmiş, kırmızı-gri renkli konglomera ile başlamaktadır ve beyaz renkli kil, gri renkli, yer yer pekleşmiş siltli kil, açık gri renkli kumtaşı, açık krem-beyaz renkli karbonat oranı yüksek kumtaşı ve gri renkli yarı pekleşmiş karbonatlı kumtaşı litolojisi ile devam etmektedir. Çalışma alanında 11 adet ölçülü stratigrafik kesit alınmıştır. Bu kesitlerden alınan örneklerden Gastropoda sınıfına ait 2 cins ve 1 tür, Pelecypoda sınıfına ait 7 cins ve 8 türün tanımlaması yapılmıştır. Ölçülen kesitlerin üst seviyelerinde bulunan açık krem-beyaz renkli karbonatlı kumtaşı litolojisinde, Doğu Paratetis'e ait Kaspik Havza için karakteristik olan Pelecypoda sınıfından *Avimacra karabugasica* (Andrussow), *Avimacra ossoskovi* (Andrussow) ve *Avimacra venjukovi* (Andrussow) türleri tanımlanmıştır. Acı su ortamında (tuzluluk: % 0.16,5-0.30) yaşayan bu türler Akçagiliyen yaşını vermektedirler ve bu dönemde Kaspik Havza'dan bölgeye boğazlar yoluyla bir bağlantının olduğu ve bu nedenle çalışma alanının Kaspik havza ile benzer özellikte geliştiği düşünülmektedir (Taner, 1997). Siltli kil ve gri renkli yarı pekleşmiş karbonatlı kumtaşı litolojilerinde tanımlanan Pelecypoda sınıfına ait *Mytilus* sp., *Chlamys* sp., *Pecten benedictus* Lamarck, *Ostrea* sp., *Ostrea edulis* Linnaeus, *Acanthocardia paucicostata* (Sowerby), *Paphia (Polittapes) senescens* Coc., *Pholas (Pholas) dactylus* Linnaeus ve Gastropoda sınıfına ait *Valvata* sp., *Retusa turrita* O.F. Müller türleri ise bu litolojinin Akdeniz denizinin etkisi altında (tuzluluk: > % 0.30) çökelmiş olduğunu göstermektedir. Bu litolojide tanımlanan faunanın paleoekolojik, paleocoğrafik dağılımlarının incelenip, irdelenmesinden sonra, Kaspik Havza formlarıyla olan ilişkisi ve o dönemdeki Kaspik Havza-Akdeniz ilişkisi ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Neojen, Akçagiliyen, Pelecypoda- Gastropoda, Doğu Paratetis, Akdeniz

ABSTRACT

This study presents the preliminary results of the Master Thesis which has not been finished yet. The study area is located around Ayvacık-Gülpınar Town (Southwest of the Biga Peninsula, Çanakkale) The aim of the study is

to determine the stratigraphic position of the Neogene units and to interpret the paleogeography and paleoecology by using Pelecypoda and Gastropoda fauna.

The volcanics (andesite, tuff, aglomarete) are exposed from the Tuzla village to the Babakale village. volcanics are named as the Gülpınar volcanics (Ercan, 1979) which are 21.5, 19.3, 17.1 ve 16 my. (Early -Middle Miocene) in age (Borsi and others, 1972). Andesite has been observed pink, dark red, green, dark gray coloured, and thin layers tuffs are coloured light cream and semi-lithificated. Neogene sediments are exposed around west, northwest and southwest (Aklıman bay) of Gülpınar which are overlies volcanic rocks by nonconformity. These sediments start with red-gray coloured conglomerate which are composed medium-large andesite gravels and continue white coloured clay, gray coloured lithificated silty clay, light gray coloured sandstone, light cream-white coloured carbonated sandstone and gray coloured, semi-lithificated sandstone. 11 stratigraphic sections taken from study area. 2 genus and 1 species belonging to Gastropoda and 7 genus, 8 species belonging to Pelecypoda are determined in these sections. *Avimacra karabugasica* (Andrussow), *Avimacra ossoskovi* (Andrussow) and *Avimacra venjukovi* (Andrussow) specimens which are characteristic of Kaspic Basin from the Eastern Paratethys are determined in light cream-white coloured carbonated sandstone lithology. These Aktschagyalian aged fauna are competentable brakish water (salinity: % 0.16,5-0.30) and during this period there was a connection from Kaspic Basin to the study area. Because of this, we can say that, the study area and Kaspic Basin are developed same conditions (Taner, 1997). *Mytilus* sp., *Chlamys* sp., *Pecten benedictus* Lamarck, *Ostrea* sp., *Ostrea edulis* Linnaeus, *Acanthocardia paucicostata* (Sowerby), *Paphia (Politiitapes) senescens* Coc., *Pholas (Pholas) dactylus* Linnaeus specimens belonging to Pelecypoda class and *Valvata* sp., *Retusa turrita* O.F. Müller specimens belonging to Gastropoda which characteristic of Mediterranean are determined silty clay and gray coloured semi-lithificated carbonated sandstone lithology. After a detailed study about the paleoecology and paleogeography of the identified fauna, it is try to found connections between Kaspic basin and Mediterranean

Keywords: Neogene, Aktschagyalian, Pelecypoda-Gastropoda, Eastern Paratethys, Mediterranean

Değınilen Belgeler

- Borsi, S.; Ferrara, C.; İnnocenti, F. Ve Mazzuoli, R., 1972,** Geochronology and petrology of recent volcanics of Eastern Aegean Sea: Bull. Volc. V: 36 No: 3 p. 473-496.
- Ercan, T., 1979,** Batı Anadolu, Trakya ve Ege Adalarındaki Senozoyik Volkanizması: X. Dünya Madencilik Kongresi, İstanbul.